

ÕPIRÄNDE KOMPETENTSIKAARDID

Muuda oma rahvusvaheline kogemus kompetentsuseks

Juhendmaterjal ja näidete kogumik

ÕPIRÄNDE KOMPETENTSIKAARDID

Muuda oma rahvusvaheline kogemus kompetentsuseks

Juhendmaterjal ja näidete kogumik

Tallinn 2023

Materjali koostamist toetas Euroopa Liidu Erasmus+ programm.
Dokumendis väljendatud arvamuste eest vastutavad autorid ning need ei väljenda tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta.

Koostajad: Kadri Haavandi, Tuuli Mekk, Anu Puulmann, Margit Rammo
Väljaandja: Haridus- ja Noorteamet, 2023

Küljendus ja trükk: Atlex OÜ

Kaanefoto: Kristi Prik, Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuur

ISBN 978-9916-670-81-1 (trükis)

ISBN 978-9916-670-82-8 (elektroniline väljaanne, pdf)

**Kaasrahanud
Euroopa Liit**

HARIDUS- JA NOORTEAMET

**erasmus+ ja
euroopa solidaarsus-
korpuse agentuur**

SISUKORD

Eessõna	4
Õpiränne – kellele ja miks?	5
Mis on õpiränne?	5
Õpirände seosed karjääri kujundamise ja selle pädevustega	7
Eneseteadlikkuse arendamine	9
Võimaluste analüüs	10
Planeerimine	11
Tegutsemine	12
Õpirände protsess ja selle toetamine	13
Nõustaja või toetaja vaade	13
Kliendi vaade	13
Õpirändele mineku ettevalmistus	14
Õpirändel olles	15
Pärast õpirännet	15
Praktilised töövahendid	16
Tunnikavad	17
Mitmekultuuriline kogemus	17
Rännaku pardakaart	20
Kompetentsid grupis	22
Individaalsed sessioonid	24
Kohtumine õpirändele minejaga	24
Amet pildis ja sõnas	30
Pikaajaliselt õpirändelt tulija või õpirändel viibijaga	32
Jutusta oma lugu	34
Tänusõnad	36

Hea lugeja!

Haridus on eestlaste silmis alati hinnas olnud ning juba sajandeid on saadetud noori ja atsakaid kaugele maale tarkade juurde teadmisi ammutama ning tarkust koju tooma. Seega on rahvusvaheline ränne õppimise eesmärgil olnud inimkonna tegevuse osa juba väga kaua aega.

Täna kõlab rahvusvaheline õpiränne nii Eestis kui ka Euroopas olulise strateegilise eesmärgina, mis on muutunud noorte ja täiskasvanute loomulikuks karjääri osaks. Pidevalt teiseneva tööturu ning töötajate vaba liikumise tingimustes on erialaste pädevuste kõrval oluline ka globaalne ja kultuuriline kompetents. Selleks et mõistlikult ja tulemuslikult teistest kultuuriruumidest pärit inimestega suhelda ning meie kõigi heaolu ja säästva arengu nimel toimida, on vaja mõista teiste vaatenurki ning maailmavaateid.

Õpirände väärtust ja mõju on kaasajal uuritud päris põhjalikult. Tulemused kinnitavad mitmekülgset kompetentside arengut. Õpiränne on mõjus inspiratsiooniallikas enesearenguks, see aitab inimestel leida oma potentsiaali, saavutada säilenõtkus kiiresti muutuvates oludes ja tulla ennastjuhtivalt edukalt toime nii õpingutes kui ka tööturul. Samas tuleb silmas pidada, et õpiränne saavutab oma parima mõju ainult siis, kui see on põhjalikult ette valmistatud, läbi viidud ning selle tulemused mõtestatud.

Õpirände õppeprotsessi kvaliteedis on haridus- ja noorsootöötajatel ning karjäärispetsialistidel määrava tähtsusega roll: selle teadvustajate ja võimaluste tutvustajate, õpimotivatsiooni ja kohanemise toetajate välismaal viibimise ajal või siis hiljem, aidates välja selgitada, milliseid kompetentse õpirändes omandati ja kuidas neid edaspidi kasutada.

Parim teadmine on kogemus. Leia viise oma tööellu rahvusvahelisi kogemusi tuua. Selleks on mitmeid erinevaid võimalusi, kuid kindlasti on nendest üks mahukaim Erasmus+ võimalused haridusasutustele.

Õpirände kompetentsikaartide üleskutse on selge: muuda oma rahvusvaheline kogemus kompetentsuseks, mis rikastab sinu maailma ja avardab enesearengu võimalusi. Kaartide peamine eesmärk on toetada rahvusvahelise õpi- ja töörändega seotud kompetentside mõistmist ning mõtestamist. ELD meetodi maaletoojatena täname eeskätt selle autorit Terese Raymondi, samuti Nina Ahlroosi Euroguidance Rootsi keskusest ning kõiki Eesti eksperte, kes osalesid meetodi katsetamisel ja kohendamisel. Nende kogemustele tuginedes ongi valminud juhendmaterjal, mis kirjeldab õpirände väärtust karjääri kujundamisel ning selle seoseid õppekavade ja karjääri kujundamise pädevuste mudeliga. Lisaks jagatakse juhendis praktilisi näiteid, kuidas õpirände kompetentsikaarte erinevate sihtrühmadega erinevates oludes kasutada.

Loodame, et uus töövahend kõnetab paljusid professionaale, kes aitavad inimestel rahvusvahelise õpirände kontekstis nende haridus- ja tööalast arengut kujundada.

Anu Puulmann ja Margit Rammo
Euroguidance Eesti

Õpiränne – kellele ja miks?

Inimeste keskmine eluiga muutub pikemaks, mistõttu räägime üha enam elukestvast õppest, teadlikust karjääri kujundamisest ning erinevatest õppimisviisidest ja -vormidest. Arengustrateegia „Eesti 2035“ nimetab ühe olulise sihina aruka, tegusa ja tervist hoidva Eesti inimese kasvamise toetamist. Meie ühine eesmärk on aidata elanikel püsida terved ja tööhõives, osaleda kultuurielus, spordis ja vabatahtlikus töös.¹ Oluline on hoida täiskasvanud inimesed elukestvas õppes ning tutvustada neile muutunud õpikäsitust ja selle mitmekesisust. Arenguvajadusena tuuakse esile iga õppija individuaalse ja sotsiaalse arengu olulisust, samuti seda arengut toetavate võimaluste mitmekesisuse märkamist üksikisiku loovust ja ettevõtlikkust arendava, haridustasemetega ja -liikide mitmekesisuse kaudu.

Erinevate muutuste ja üleilmastumise valguses omab olulist väärtust riikidevaheline üksteisemõistmine ja koostöö suurenemine ning rahu kogu maailmas. Üha enam oodatakse üksikisikult uute, nn 21. sajandi oskuste (paindlikkus, kohanemisvõime, enesekindlus ja -teadlikkus, suhtlemine, probleemide lahendamise oskus) olemasolu ja arendamist. Nende oskuste arendamise hea praktikana toovad uuringud esile õpirände kogemust. Õpirändel osalenud inimene on eneseteostuses ja -arengus edukam², sest kogemus aitab vabaneda stereotüüpidest ning vaadata maailma avaramalt. Veel nimetatakse suurenenud meeskonnatööoskust ja rahulolu kooli ning tööga, mis laiendavad valikuvõimalusi oma karjääri kujundamisel.³

Vaata videot „Õpi- ja tööränne. Kasulikud infoallikad“⁴

Mis on õpiränne?

Õpirännet saame vaadata kui õppimise eesmärgil ühest riigist teise siirdumist, kus õppimine võib toimuda erinevates keskkondades (koolipink, töökoht vm) ja erinevatel alustel (kindlal üldhariduse õppekaval kui kutsehariduse õppekava üldoskuste moodulil või isiklikel, tööalastel ees-

¹ Strateegia „Eesti 2035“. Eesti Vabariigi valitsuse veebileht. [www] <https://www.valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>.

² Erasmus+ õpirändeuuring „Õpirände mõju ja jätkusuutlikkus“. [www] <https://eeagentuur.ee/materjalid/opirandeuuringu-ulevaade-2019/>.

³ Margit Rammo. „Õpirändesse panustamine on kasulik nii inimesele kui riigile“. SA Archimedes veebileht, 5.08.2020. [www] <https://eeagentuur.ee/materjalid/opirandesse-panustamine-on-kasulik-nii-inimesele-kui-riigile/>.

⁴ Õpi- ja tööränne – kasulikud infoallikad. Video. [www] https://www.youtube.com/watch?v=VC_UfwTLqTw.

märkidel). Antud kogemust võime vaadata ka kui uut õppimise viisi või vormi, mis pakub teadmisi mitmekultuurilisest keskkonnast ja erinevatest kultuuridest, arendab keele- ja suhtlemisoskust, loovust ning paindlikkust. Õpirändes osalemine suurendab initsiatiivi ning suunab vastutuse ja enastjuhtivuse arendamisele, süvendab seoste märkamise oskust, mis arendab inimese kohanemisoskust ehk inimene on säilenõtkem.

Eelnevaid teemasid on asjakohane käsitleda karjääriõppe raames ja karjääriõpetuse ainetundides, sest need loovad õppijale seosed teoreetilise materjali ja kogemuse kaudu omandatu vahel.

Õpirändel osaleva inimese tegevusvaldkonnast sõltuvalt saab osavõtja või organisatsioon arendada mõnda järgmistest tulemustest:⁵

- paremad õpitulemused ning suurem tööalane konkurentsivõime, kõrgema kvalifikatsiooniga töötaja;
- suurem kutsega seotud pädevus, algatusvõime ja ettevõtlikkus;
- parem toimetulekuvõime, kõrgem enesehinnang, võõrkeeles oskus ja digipädevus;
- suurem kultuuridevaheline teadlikkus ja/või aktiivsem osalus ühiskonnas;
- suurem motivatsioon osaleda hariduses või koolituses ning märgata formaalse ja mitteformaalse hariduse, kutseõppe ning tööturu vastastikuseid seoseid;
- parem juhtimisoskus, tugevneb koostöö partneritega, mis toetab tegevuste ettevalmistamist ja elluviimise kvaliteetsemaks muutumist;
- ajakohasem, dünaamilisem, pühendunum ja professionaalsem organisatsioonisisene keskkond.

Õpirändes osalemine aitab erialaste oskuste arendamise kõrval arendada ka elukestvaks õppeks vajalikke võtmepädevusi ja üldoskusi, mille arengut toetavad rakendatavad aktiivõppemeetodid (nt juhtumipõhine, probleem- ja projektõpe), erinevate erialade ja kultuuri-taustaga õppurite meeskonnatöö ning töökohapõhise õppe suurem osakaal (OSKA raport „Töö ja oskused 2025“).

Universaalsed tulevikutöö oskused, mida väärtustatakse sõltumata valdkonnast ja töökohast, on:

- elukestva õppe mõtestamine,
- sotsiaalne intelligentsus,
- loovus ja kohanemine,
- kultuuridevaheline kompetents,
- programmeeriv mõtlemine,
- uue meedia kirjaoskus,
- transdistsiplinaarsus,
- disain-mõtlemine,
- enesejuhtimine ja kognitiivse koormuse ohjamine,
- virtuaalne koostöö.⁶

Õpiränne loob kasu siis, kui õppija mõtestab oma kogemuse erinevaid aspekte ning jõuab arusaamiseni, miks ta õpib: miks on see vajalik ja kasulik isiklikul tasandil või tööalaselt.

⁵ Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuuri veebileht. [www] <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/et/programme-guide/part-b/key-action-1>. (30.07.2022)

⁶ OSKA raport „Töö ja oskused 2025. Ülevaade olulisematest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule kümne aasta vaates.“ [www] <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/04/Tulevikutrendid-1.pdf>.

Õpirände seosed karjääri kujundamise ja selle pädevustega

Ühiskonnas toimuvad muutused on kaasa toonud üldoskuste, sh karjääri kujundamise ja ettevõtuspädevuste olulisuse kasvu ühiskonna ja majanduse kontekstis laiemalt, aga ka üksikisiku kontekstis kitsamalt. Muutuvates oludes on tähtis osata enesekohast ning haridus- ja kutsealast infot koguda, analüüsida, sünteesida ja organiseerida. Lisaks võtme- ja üldpädevustele toetab ka karjääri kujundamise kompetentsus inimese teadlike valikute tegemist, otsustamist ja korraldamist.

Õppimine seostub inimestele sageli õppimisega haridusasutuses ja koolis. Harvem mõtleme me oskuste omandamisele kogemuse kaudu (õpiränne, töötamine, huvid jm). Muutuvas keskkonnas võib uute väljakutsete püstitamisel, valdkonna vahetamisel või tööle kandideerimisel oma uuenenud oskuste mittemärkamine saada inimesele takistuseks või koguni probleemiks. Oluline on oma pädevustest teadlik olla, see aitab inimesel teha teadlikke karjäärivalikuid ning planeerida järgnevaid samme isiklikust vajadusest ja huvist lähtuvalt.

Õpiränne on õppimise oluline vorm, mis toimub läbi kogemise, on osalejale elumuutev seiklus ning pakub parimat keelepraktika võimalust.

Hariduse sihiseade aastani 2035⁷ näeb ette luua inimestele võimalused uuendada oma teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis võimaldaksid teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas. Nimetatud eesmärk peegeldub nii üld-, kutse- kui ka kõrghariduse õppekavades ja moodulites. Näiteks toetab kutsekoolide 2.–5. tasemeõppe moodul „Õpitee ja töö muutuvas keskkonnas“⁸ üldoskuste arendamist ja lõimimist kutseoskustega ning loob seose töömaailmaga. Sarnased üldoskuste eesmärgid on seatud ka põhi- ja keskhariduse riiklike õppekavade üldosades. Eesmärkide saavutamisse on oodatud panustama kõik – üksikisikud, haridusasutused, organisatsioonid ja ettevõtted. Mooduli peamine eesmärk on toetada õppijaid nende võimete avastamisel ja arendamisel, aidata neil arendada analüüsioskust ning anda tööriistad ja teadmised oma haridustee ja karjääri planeerimiseks.

Mooduli läbivaks sihiks on kutseõppija enesearengut väärtustava hoiaku kujundamine.

Me vajame rahuldust pakkuvat elu kujundamiseks oskusi ja teadmisi, mida toetavad kogemuste kaudu kujunenud hoiakud ja väärtushinnangud. Vajalikud pädevused saame jagada erialasteks ja üldpädevusteks, ning need võimaldavad meil paremini kohaneda muutustega erinevates töövaldkondades ja -keskkondades.

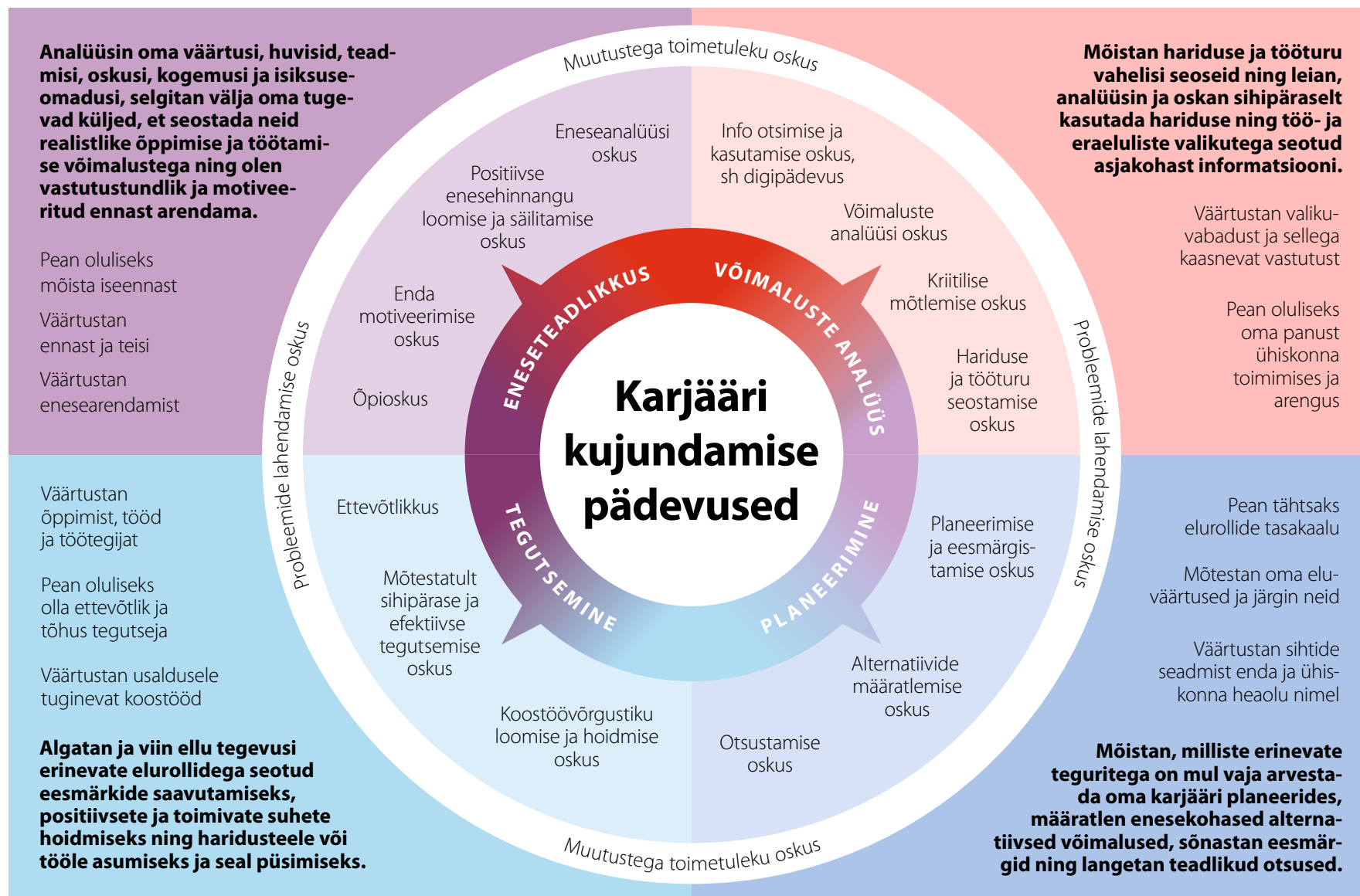
Erialased pädevused aitavad meil toime tulla mingis kindlas valdkonnas töötades (nt õpetajana, kondiitrina, tiserina). Karjääri kujundamise pädevuste mudel⁹ toetab teadlike valikute tegemist ja toob esile neli olulisemat valdkonda, mille kaudu tõuseb inimese teadlikkus endast ja oma võimalustest, valmisolek seada eesmärgid ning eesmärkide saavutamise nimel tegutseda.

⁷ Haridus- ja Teadusministeerium „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“. [www] <https://valitsus.ee/media/4250/download>.

⁸ Ettevõtlus- ja karjääriõppe programm Edu ja Tegu „Õpitee ja töö muutuvas keskkonnas“. [www] <https://ettevotlusope.edu.ee/kutsehariduse-moodulid/opitee-ja-too-muutuvas-keskkonnas/>.

⁹ Karjääri kujundamise pädevuste mudel. [www] https://www.innove.ee/wp-content/uploads/2017/11/KOM_kirjeldus_29_12_2017-2.pdf.

Karjääri kujundamise pädevuste mudel⁹

Karjääri kujundamise pädevuste mudel aitab kaasa üldoskuste märkamisele ning seoste loomisele igapäevaelu ja töömaailma vahel. Erinevate valdkondade sisu on põimitud ameti õppimise ja üldhariduse omandamise riiklikesse õppekavadesse, aga ka igapäevaste tööde ja tegemiste (huvialad, reisimine, õpiränne jne) kogemisse.

Õpiränne on üks õppija enesearengu võimalustest, mis arvestab õppuri vajaduste, õppekava taseme ja õppevormi ning eriala spetsifikaga. Õppija ja juhendaja saavad määrata õpiväljundite vahelise õppe mahu, valida asjakohase õppemetoodika, mis aitab saavutada õpiväljundid, ning õppekorralduse ehk lõimida teisi põhiõpinguid või erialamooduleid, samuti kaasata kooliväliseid partnereid.

Õpiränne on õppimise ja enesemääratlemise võimalus, mis moodustab karjääri kujundamisel olulise osa, sest võimaldab analüüsida, kogeda ning mõtestada erinevaid keskkondi ja olukordi.

Inimene lähtub oma teadliku elutee kujundamisel oskustest, mida on kirjeldatud karjääri kujundamise pädevuste mudelis. Nimetatud pädevused jagunevad nelja valdkonda: (1) eneseteadlikkuse arendamine, sh eneseanalüüsi oskus; (2) võimaluste analüüs; (3) planeerimine ja (4) tegutsemine.

Eneseteadlikkuse arendamine

Eneseteadlikkus toetub eneseanalüüsile ning sisaldab pädevust nimetada olulisi väärtusi, huvisid, omandatud teadmisi, oskusi, kogemusi ja isiksuseomadusi. Analüüs aitab kaardistada inimese tugevused ja arendamist vajavad oskused ning loob seose realistlike õppimise ja töötamise võimalustega. Teadlikkus endast loob ja säilitab positiivse enesehinnangu, toetab enese motiveerimist ja õpioskuse arendamist.

Seos õpirändega

Uues kohas ja uute inimestega toimuvad protsessid annavad kultuurilist ja kohanemisega seotud tausta. Uued teadmised enda võimetest, tugevustest ja arendamist vajavatest oskustest aitavad märgata õpimotivatsiooni.

Seos õpirände kompetentsikaartide valdkondadega:

- eneseteadvus ja isiklik areng,
- loovus ja ettevõtlikkus,
- suhtlemine ja aktiivne osalemine,
- koostöö ja organisatsioon.

Seos õppekavaga

Eesti põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2014) ning kutsehariduse moodul „Õpitee ja töö muutuv keskkonnas“ näevad õpilaste valdkonnapädevuste kujunemise ühe eeldusena ette üld- ja õppeainepädevuste ning õpetuse lõimimist.

Nii on üheks üldpädevuseks enesemääratluspädevus, mis sisaldab suutlikkust teadvustada enda vajadusi, emotsioone, motiive, uskumusi, hoiakuid ja väärtusi. Arenenud tunnetusprotsess ja käitumise teadvustamine toetavad mõtlemise ja käitumise reguleerimist ning aitavad muutustega kohaneda.

Enesemääratluspädevuse alla kuulub ühe osana ka oma suhtluspädevuse tugevuste ja nõrkuste teadvustamine. Õpiränne toetab õppija suutlikkust ennast erinevates olukordades selgelt ja asjakohaselt nii ema- kui ka võõrkeeles väljendada, sealjuures suhtluspartneri ja suhtlemise turvalisust arvestades.

Juhendaja roll ja võimalus on suunata õppureid enda tegevust jälgima ja teadvustama. Siinjuures ei tohi ära unustada õpipädevusi, mis toetavad õppimiseks vajalike teadmiste ja oskuste ning õppimist soodustavate uskumuste ja hoiakute süsteemi. Eesmärkide tulemuslikuks saavutamiseks on tähtsal kohal nii õppija uskumused, emotsioonid kui ka motivatsioon. Nende teadvustamine ja vajadusel tegevuse muutmine aitab rakendada asjakohaseid õpi-strateegiaid.

Võimaluste analüüs

Võimaluste analüüs sisaldab töö- ja eraeluliste valikutega seotud asjakohase informatsiooni omamist, ning see aitab märgata hariduse ja tööturu vahelisi seoseid. Teadlikkus, kriitiline mõtlemine ja oskus informatsiooni otsida loovad suurema valikuvabaduse ja võimalused ennast eneseteostuse kaudu realiseerida.

Seos õpirändega

Õpirändel osalemiseks vajaliku informatsiooni otsimine, võimaluste ja saadud info kriitiline analüüs, suhtlemine erinevate partneritega.

Seos õpirände kompetentsikaartide valdkondadega:

- suhtlemine ja aktiivne osalemine,
- koostöö ja organisatsioon,
- keskkond ja jätkusuutlikkus,
- digitaalne kompetents ja digiteerimine.

Seos õppekavaga

Eesti põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2014) ning kutsehariduse moodul „Õpitee ja töö muutuv keskkonnas“ sisaldavad teemana teabeteadlikkust ja õpipädevust. Õppija eesmärk on informatsiooni kogumine ja selle kriitiline analüüsimine ning oskus kasutada asjakohaseid infoallikaid endale koolitus-, praktika- või töökoha leidmisel. Kogutud info aitab õppijal mõista tema karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid, millega on vaja otsuste langetamisel arvestada.

Nii on võimaluste analüüsi toetavaks ja üheks üldpädevuseks digipädevus, mida on määratletud kui suutlikkust digivahendite abil infot leida ja säilitada ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemi lahendamiseks sobivaid digivahendeid ja -võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Seega on digipädevus oluline üldpädevus, mida iga õpetaja saab ja peab oma aine- ja/ või töökavasse lõimima. Lisaks toetab analüüsioskus õppijat tema huvide, väärtuste, oskuste, teadmiste, kogemuste ja isikuomaduste, sh õpi-, suhtlemis- ja koostööoskuste kaudu õpitava erialaga seoseid looma.

Planeerimine

Planeerimine, sh muutustega toimetulek, sisaldab oskust eesmärgi seada, alternatiive määratleda ja otsustada. Teadlikkus elurollidest ning tasakaalu olulisusest erinevate rollide vahel nõuab inimeselt karjääri planeerimisel erinevate tegurite ja alternatiividega arvestamise oskust. Sageli on õpiränne noorele esimene kokkupuude igapäevaste tegevuste planeerimisega, mida siiani tegid nende eest vanemad (päevakava koostamine, sellest kinni pidamine jne).

Lisaks on õpirände planeerimise etapis oluline tutvuda sihtriigi kultuuriruumi käsitleva infoga ja leida võimalus antud teemadel teiste inimestega arutlemiseks.

Informatsiooni läbitöötamine aitab õppijal mõista kultuuride erinevusi, traditsioone, religiooni ja spordiga seotud teemasid. Õppur on sellest tulenevalt teadlikum, sallivam, eelarvamustevabam ja kaasatud.

Siinkohal on õpirände korraldajale lugemis-soovituseks „Rahvusvahelise õpirände väärtustamise ja hindamise juhend“¹⁰.

Seos õpirändega

Õpirändaja mõistab, millised erinevad tegurid võivad õpirände ettevalmistamisel ja ajal rolli mängida (eelarve, transport, sisulooime jm) ning missugused on alternatiivsed lahendused ja valikud.

Seos õpirände kompetentsikaartide valdkondadega:

- eneseteadvus ja isiklik areng,
- loovus ja ettevõtlikkus,
- suhtlemine ja aktiivne osalemine,
- koostöö ja organisatsioon,
- keskkond ja jätkusuutlikkus,
- digitaalne kompetents ja digiteerimine.

Seos õppekavaga

Eesti põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2014) ning kutsehariduse moodul „Õpitee ja töö muutuv keskkonnas“ sisaldavad üldpädevusena kultuuri- ja väärtuspädevust, mis toetab õppija arengut inimsuhete hindamisel; aitab tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimeste, ühiskonna, looduse, enda ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandi ning nüüdiskultuuri sündmustega.

Sotsiaalne ja kodanikupädevuse areng aitab õppijal ennast teostada, toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut. Lisaks aitavad elukestev õpe ja õpipädevused õppijal oma õppimist planeerida ja seda plaani ka järgida; õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades probleeme lahendada kasutada; omandatud teadmisi varem õpituga seostada; oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust analüüsida ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi leida.

¹⁰ Erasmus+ programm Mobility+ „Rahvusvahelise õpirände väärtustamise ja hindamise juhend“. [www] <https://www.jmk.ee/wp-content/uploads/2022/09/WEB-Mobility-IO4-Workshop-ET-2.pdf>.

Õpiränne toetab ettevõtlikkuspädevuse arengut, mis hõlmab suutlikkust omandatud teadmisi ja oskusi kasutades erinevates elu- ja tegevusvaldkondades ideid luua ja ellu viia; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi ning aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged ning koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia.

Tegutsemine

Tegutsemisoskus kui suutlikkus ennast ja võimalusi analüüsida, suurendab õppimis- ja töötamistahet ning aitab seega hõives püsimisele kaasa. Tegutsemine võib olla seotud õppimisega, töötamise või igapäevaste argioskustega (söögi valmistamine, pesu pesemine, koristamine jm), sooviga muuta midagi paremaks või tekkinud olukord lahendada.

Seos õpirändega

Õpiränne loob võimaluse tegutsemiseks, mille kaudu paranevad õppija koostööoskus, suhtlemine, aktiivsus, ettevõtlikkus ja algatusvõime. Lisaks on oluline info kogumine tööturu või hariduse kohta, ennast kehtivate õigusaktidega kursis hoidmine, kandideerimisprotsessi erinevatest etappidest teadlik olemine jms.

Seos õpirände kompetentsikaartide valdkondadega:

- eneseteadvus ja isiklik areng,
- loovus ja ettevõtlikkus,
- suhtlemine ja aktiivne osalemine,
- koostöö ja organisatsioon,
- keskkond ja jätkusuutlikkus,
- digitaalne kompetents ja digiteerimine.

Seos õppekavaga

Eesti põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (2014) ning kutsehariduse moodul „Õpitee ja töö muutuv keskkonnas“ nimetavad üldpädevusena kultuuri- ja väärtuspädevust, mis suunab õppija kavandama oma panust endale ja teistele väärtuste loomiseks kultuurilises, sotsiaalses ja/või rahalises tähenduses.

Väärtuspädevuste kujunemine aitab õppijal teadvustada oma väärtushinnanguid ning otsuste langetamisel nendega arvestada; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus on suutlikkus ennast teostada, toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; kasutada matemaatilise ja loodusteaduste omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid; lahendada erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; teha tõendus põhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt.

Ettevõtlikkuspädevus on suutlikkus ideid luua ja ellu viia; kasutada omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi ning aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia.

Õpirände protsess ja selle toetamine

Nõustaja või toetaja vaade

Õpirändele minejat saavad toetada mitmed spetsialistid, näiteks erialaõpetaja, praktika juhendaja, nõustaja, karjäärispetsialist, välisriigis õppinud või õppiv kaasmaalane, asjakohase organisatsiooni esindaja jt. Tuge võib pakkuda individuaalse kohtumise või gruppisessiooni kaudu, kus tegeletakse osaleja profiili koostamisega (teekond, oskuste loetelu, õpirändes osalemise motivatsiooni tutvustamine jm). Õpirändaja toetamisel on suureks abiks erinevad meetodid ja tööriistad, mis aitavad olulistele teemadele tähelepanu pöörata ja õpieesmärke mõtestada.

Kliendi vaade

Kõige olulisem – ära karda vajalikku nõu küsida. Kiirete muutuste ajastul ja infokülluse kontekstis on keeruline välismaal pakutavate õppimis-, töö- või praktikavõimaluste seas orienteeruda ja märkamatuks võib jääda mõni oluline detail. Seepärast ole teadlik inimestest, kes saavad sulle abiks olla.

Õpirännet planeerides mõtle läbi:

- Miks sa soovid minna?
- Mis on õpirände eesmärk?
- Millised on osalemistingimused?
- Kas eesmärgi saavutamine on sulle oluline?
- Kas vajad lisa keeleõpet?
- Kes on sinu tugivõrgustik välismaal ja kodus?

Õpirände ajal ja järel on oluline oma kogemus mõtestada, et rändest saaks õpikogemus.

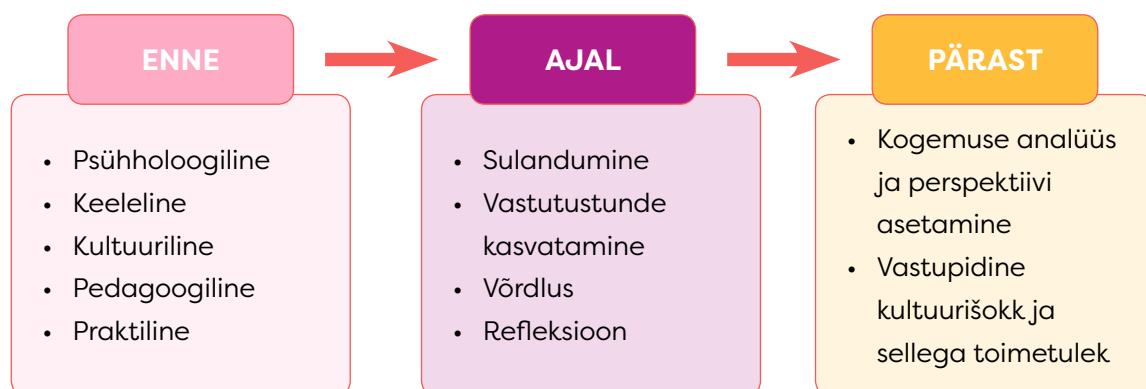
Analüüsida saab teemaplokke:

- KESKKOND ehk millega kohtud ja millega end seod – mis jääb meist väljapoole, on meie ümber;
- KÄITUMINE ehk kuidas tuled erinevate olukordadega toime – uues olukorras efektiivne või pigem ebaefektiivne;
- PÄDEVUS ja OSKUSED ehk milles oled pädev, hea;
- TÕEKSPIDAMISED ja USKUMUSED aitavad märgata, millesse usud, kuidas tajud ümbritsevat ja sellesse suhtud;
- IDENTITEET ehk kes sa oled, kuidas ennast koged, määratlled;
- MISSIOON ehk mis inspireerib sind tegutsema ja õpirändes osalema, mis annab tähenduse ja olulisuse.

Spetsialisti arengut toetavate aspektide osas on välja toodud järgmist:

- tõuseb professionaalsus;
- avardub professionaalne võrgustik;
- teiste maade kogemustega tutvumine, mis avardab valdkonna teadmisi;
- teiste maade parimate praktikatega tutvumine, sellest õppimine ning oma töös rakendamine;
- meetodite praktiseerimine – jagad ja õpid teistelt, läbi mille tekivad uued meetodid;
- kultuuridevahelise suhtlemise erinevus ja tähtsus piirideta ühiskonnas.

Õpirände protsess ja selle toetamine

Joonis 1. Õpirände protsess ja selle toetamine.

Intepreteeritud Søren Kristenseni välispraktika käigus õppimise teooriast.¹¹

Õpirändele mineku ettevalmistus

Psühholoogiline

Õpirändele minnes on vaja kujundada toimuvast realistlik ettekujutus ja teha praktilisi ettevalmistusi. Spetsialist saab protsessi võimalike etappide tutvustamise ning emotsionaalsete ja kognitiivsete reaktsioonide kirjeldamise kaudu tõsta teadlikkust ning aidata nii tekkivaid pingeid maha võtta.

Keeleline

Õpirändes osalejal on võimalik hinnata veebipõhise tugiteenuse abil oma keeleoskust, samuti osaleda oma pädevuste parandamiseks veebipõhisel keelekursusel.

Kultuuriline

Kultuuripädevuse arendamist toetav tegevus on näiteks asukohamaa kohta informatsiooni kogumine: geograafia, ajalugu, ühised traditsioonid, õpirändajate blogid jm. Lisaks veel sellised teemad nagu sallivus erineva etnilise tausta, religiooni või kultuuritraditsioonidega inimeste suhtes.

Pedagoogiline

Õpirände peamine eesmärk on omandada välismaal viibides uusi teadmisi, oskusi ja pädevusi, mis parandavad osaleja elujärge ning võimaldavad tal tulevikus ühiskonda aktiivsemalt panustada. Osalemine õpirändes peab lähtuma õppija vajadustest ja eesmärkidest ning toetuma pedagoogilisele baasile.

¹¹ Søren Kristensen „Õppida rännates: välispraktika kui didaktiline vahend Euroopa kutsehariduse kontekstis“. Tallinn: Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove, 2005.

Praktiline

Õpirände praktiline pool sisaldab taotlemisprotsessi kõigis selle aspektides, samuti vahetusperioodi mahtumist õppekava raamidesse. Siin on suureks abiks koolide tugispetsialistid, kes suunavad õppureid välisõpet võimalikult vara planeerima.

Lisaks sisaldab õpiränne praktiliste igapäevaste olmeküsimuste lahendamist, nagu näiteks transpordi korraldamine, kas sihtriigis on majutus organiseeritud, kas lennujaama tullakse vastu, millised kindlustused on vajalikud jne.

Õpirändel olles

Sulandumine

Oluline on toetada õppijat kohaliku kogukonnaga lõimumisel. See aitab ennetada võimalike kriiside tekkimist või anda valmisoleku probleemsete olukordade lahendamiseks.

Vastutustunde kasvatamine

Välismaal viibides peab õpirändel viibija võtma suurema vastutuse oma õppimise eest ja seetõttu võivad õppurid vajada tuge ka õppeprotsessis.

Võrdlemine

Välismaal viibimine loob võimaluse võrrelda ühiskonna erinevaid aspekte: kultuuriline, hariduslik, ametialane, ealine jne. Võrdlemine aitab õppijal märgata enda tugevusi, aga ka arendamist vajavaid oskusi, ning neid tulevikus enda kasuks rakendada.

Kogemuse reflekteerimine

Õpiränne on kõige tõhusam siis, kui õppija võtab aja, et kogetut reflekteerida. Dialoog spetsialistiga aitab suurendada arusaamist kogetust ja oma eelistustest ning julgustab rohkem uurima, et seostada kogemust tulevikuga, teha teadlikke karjäärivalikuid.

Pärast õpirännet

Kogemuse analüüs ja perspektiivi asetamine

Kogemus pakub nii formaalseid kui ka mitteformaalseid õpikogemusi ning nende analüüs aitab õppijal seada uusi eesmärgid ja planeerida edasisi samme. Juhendaja saab suunata õppijat oma kogemust mõtestama erandliku olukorra, edusammude, toimetulekustrategiate vms kaudu.

Tagasipöördumise kultuurišokk ja sellega toimetulek

Välismaalt tagasipöördumiseks tuleks valmistuda samamoodi kui õpirändele minekuks. Koju jõudes valdab õppijat küll taaskohtumise rõõm pere ja sõpradega, kuid ta on nüüd kogemuse võrra rikkam, teises keskkonnas kohanenud ning kodune olukord võib tunduda võõras, muutunud.

Õppur peaks aktsepteerima olukorda, kus sõbrad ei huvitu tema välismaal viibimise lugudest. Võtma endale teadlikult aega, pöörduma spetsialisti poole ja mõtisklema olukorra erinevuste ja tunnete tähenduse üle.

Praktilised töövahendid

Õpirände üks olulisemaid eesmärke on omandada välismaal viibimise käigus uusi teadmisi, oskusi ja pädevusi. Osalemine peab lähtuma õppija vajadustest ja toetuma pedagoogilisele baasile. Osalemine õpirändel on kõige tõhusam siis, kui õppija võtab aja ning reflekteerib kogetut üksi või koos spetsialistiga.

Refleksioon keskendub **eneseanalüüsile**, mille kaudu leitakse vastused küsimustele:

- Millised on sinu arendamist vajavad teadmised, oskused vm aspektid?
- Mis õpirändel õnnestus, mida juurde õppisid?
- Mida sooviksid edaspidi veel juurde õppida?

Teine võimalus on keskenduda **tegevusanalüüsile**, mille kaudu toimub õpirände käigus omandatud teadmiste ja oskuste arengu mõtestamine.

Sinu käes on õpirände eneseanalüüsi toetav kaardipakk. See on kui varalaegas või stardi-pakett, mis on sulle sellel teekonnal toeks. Kaardipakk lubab sul julgelt mängida erinevate võimaluste, ideede ja sihtrühmadega. Usalda ennast ja järgi oma eesmärki. Luba kaartide värvidel ja märksõnadel olla inspiratsiooniks ning teenäitajaks – lase loovusel ennast juhtida.

NIPINURK

Sinu kasutuses on kaardipakk, kus on 67 kaarti kuue valdkonnaga. Võta kaardid karbist välja, vaata, kui palju on sinu grupis inimesi, ja tee valikud.

- A. Jaga osalejad gruppidesse. Anna igale grupile analüüsimiseks ja aruteludeks ühe/kahe valdkonna kaardid (värvid lihtsustavad jagamist). Seejärel on grupi liikmetel võimalus analüüsida õpirändes omandatud oskusi, sh õpirändele minnes seda, mida nad soovivad arendada. Julgusta osalejaid rääkima lugusid olukordadest, mis aitasid neil oskusi arendada. Peale lühikest arutelu jagavad grupid omavahel tulemusi. Iga osaleja kuulab, mida teised räägivad. Teise grupi esitlust kuulates on osalejal võimalus teha märkmeid ja lisada vajalikke oskusi ka oma õpirände oskuste nimekirja. Niimoodi on võimalik kõigil endale olulised oskused kokku koguda.
- B. Sa soovid anda õpirändajatele võimaluse märgata enda ja kaaslaste õpikogemusi, kuid osalejate arv on õpirände oskuste kaardistamiseks ja analüüsiks liiga suur või on su aeg kohtumiseks piiratud. Sõltuvalt osalejate arvust palu igal osalejal valida 3–5 kaarti. Toimub osaleja eneseanalüüs. Seda võib läbi viia individuaalselt või paaris. Seejärel saab iga osaleja teistele oma valikut tutvustada ning läbi loojutustada, mida tema õpirändes õppis ja milliseid oskusi arendas. Teised kuulavad ja saavad enda oskuste nimekirja niiviisi täiendada.
- C. Sul on ainult üks huviline ja vähe aega. Ulata kaardipakk õppijale ning palu tal sealt välja tõmmata viis (juhuslikku) kaarti. Lase õppijal nende oskustega tutvuda ja seejärel kirjeldada, millises olukorras nimetatud oskusi vaja võib minna. Küsi täiendavalt, kas temal on need oskused olemas või kas tema soovitud tegevuste ja töö juures on nimetatud oskused olulised.

Tunnikavad

Mitmekultuuriline kogemus

Eesmärk	Tutvustada erinevaid õpirände viise ning tõsta õppija eneseteadlikkust enda kompetentside osas.	
Õpitulemus	Õppija on teadlik erinevatest õpirände viisidest. Õppija oskab mõtestada võimalikke omandatavaid kompetentse ning on arendanud oma analüüsi- ja infootsingu oskust.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – õppija arendab eneseanalüüsi oskust (huvid) ning enda motiveerimise oskust. <i>Võimaluste analüüs</i> – õppija oskab leida ning kasutada infot, arendab läbi infootsingu digipädevust, oskab analüüsida oma võimalusi ning arendab kriitilise mõtlemise oskust.	
Sihtrühm	III ja IV kooliaste	
Osalejate arv	6–30 inimest (2–5 rühma)	
Aeg	90 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, suured paberid, kirjutusvahendid, internetiühendusega arvutid või nutiseadmed, lugude kirjeldused.	
Kirjeldus	Sissejuhatuses õppijatega läbi arutada õpirände olemus ja selle erinevad viisid. Järgneb tegevus gruppides, iga grupp saab ühe loo ja komplekti õpirände kaarte. Osalejad peavad loo põhjal otsima internetist vajaliku info ja valima kaartide seast esialgu kõik kompetentsid, mida nende õpirände viis võiks arendada, seejärel nendest viis kõige olulisemat (võttes arvesse vajalikke kompetentse tööturul).	
Juhend	Läbiviija vaade	Õppija vaade
	1. Sissejuhatuseks küsi osalejatelt, milliseid õpirände viise nad teavad. Pange need tahvlile kirja. Vajadusel anna õppijatele vihjeid või lisa ise neid nimekirjale juurde. 2. Arutlege, kas õppijatel või nende pereliikmetel on kogemusi mõne õpirände viisiga või on neil tulevikus huvi õpirände vastu. 3. Jaga osalejad rühmadesse, rühma suurus võiks olla 3–5 inimest.	1. Õppija nimetab, milliseid õpirände viise ta teab. 2. Õppija arutleb suures rühmas, kas tal või tema lähedastel on õpirändega kogemust. Ta jagab oma kogemust ning kuulab teiste omi. 3. Õppijad koonduvad väiksematesse rühmadesse. 4. Õppija kuulab ja mõistab rühmatöö käiku ja selle samme.

	4. Selgita õppijatele rühmatöö käiku ja selle samme: iga grupp otsib internetist infot vastavalt saadud loole ning sorteerib õpirände kaarte. Tulemuste põhjal tehakse kaaslastele esitus. 5. Loosi või jaga igale rühmale lugu, pakk õpirände kompetentsikaarte ja paber. 6. Leppige kokku ajaraam. 7. Jäta õppijatele informatsiooni kogumiseks ning märkmete tegemiseks piisavalt aega. 8. Suhtle rühmadega individuaalselt, vajadusel abista neid, jälgi, et töö edasi liiguks. 9. Anna 5 minutit enne kokkulepitud aja lõppu märku. 10. Rühmad esitlevad järjest oma töö tulemusi. 11. Tehke ühine kokkuvõte. Uuri osalejatelt, milline programm neile kõige sümpaatsem tundus ning kuidas saadud info julgustas neid õpirändel osalema.	5. Rühm saab endale loo, paki õpirände kompetentsikaarte ja paberi. 6. Õppija mõistab kokku lepitud ajaraami ning kavandab rühmas tegutsemist vastavalt sellele. 7. Õppija tutvub looga ja mõistab selle sisu. Ta kasutab vajaliku info leidmiseks internetti ning paneb tulemuse kirja. Ta jagab vajadusel rühmaliikmetega ülesandeid, et eesmärki efektiivsemalt täita. 8. Õppija küsib vajadusel läbiviijalt abi. 9. Õppija jälgib, et püsib ajaraamis. 10. Rühm esitleb kaaslastele oma töö tulemusi. 11. Õppija osaleb tundi kokku võtvas arutelus, nimetab programmi, mis talle kõige enam huvi pakub, ning kuidas saadud info mõjutas tema õpirändel osalemise soovi.
Allikad, lisamaterjalid	Lood kaartidel (vt allpool). Võimalikud tugiküsimused esitlusteks: 1. Tutvustage oma loost pärit programmi, mille abil saab õpirändele. 2. Miks oleks kasulik selles programmis osaleda? 3. Milliseid viit olulist kompetentsi teie meelest õpirändel osalemine arendaks ning kuidas need tulevikus tööturul kasulikud oleksid? Lingid: https://dreamfoundation.eu/ https://www.balticcouncil.org/en/sakums/ https://www.eures.ee/et https://euroopanoodred.eu/taotlemine/solidaarsuskorpus/ https://eeagentuur.ee/opirandurile/euroopasisene-opiranne-tudengile/ https://evenor.ee/keelelaagrid-valismaal/	
Koostajad	Darja Sudelainen, Kadri Haavandi	

Lood

Vabatahtliku töö välismaal

Peale kooli lõpetamist tahate võtta osa rahvusvahelisest teenistusest, et saada uusi kogemusi ja aidata teisi. Olete kuulnud, et seda saab teha Euroopa Solidaarsuskorpuse programmi kaudu. Uurige programmi ja selle võimalusi. Veenge oma sõpru endaga programmis osalema.

Praktika välismaal

Olete kutsehariduskeskuse koka eriala õpilased, kes tahavad oma praktikat sooritada välismaal. Olete kuulnud, et seda saab teha tasuta, kui koolil on mõni Erasmus+ projekt. Uurige oma maakonna kutsekooli välispraktika võimalusi, et veenda oma sõpru välismaal praktikat tegema.

Õppimine välismaal

Mõtlete pärast kooli lõpetamist minna välismaale õppima. Eriti suurt huvi pakub teile Holland. Olete kuulnud, et õppima minekul saab kasutada vahendajate abi (nt Dream Foundation, Baltic Council) ning elamistingimustest ja töötamisest Hollandis saab lugeda Eures Eesti portaalist. Veenge oma sõpru endaga teise riiki õppima minema.

Keeltelaager

Tahate minna suvel kaheks kuuks Saksamaale, et oma saksa keelt lihvida. Olete kuulnud, et õppima minekul saab kasutada ka vahendajate abi. Kõrva on jäänud nimed Baltic Council ja Evenor. Veenge oma sõpru endaga programmis osalema.

Reisimine

Peale 12. klassi lõpetamist tahate puhata ja reisida ning Euroopa riikidega tutvuda. Olete kuulnud DiscoverEU (Erasmus+) programmist ja arvate, et see on parim võimalus oma unistus ellu viia. Veenge oma sõpru endaga programmis osalema.

Rännaku pardakaart

Eesmärk	Õppija teadvustab õpirände kogemuse kaudu õppimist, uute oskuste omandamist ja selle tähtsust, oskab ennast analüüsida, sh märgata enda arenguvajadusi, ning seada eesmärgi.	
Õpitulemus	Õppija mõistab kogemuse kaudu õppimise tähendust, oskab märgata enda arenguvajadusi ning nendest lähtuvalt eesmärgi seada.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – õppija arendab eneseanalüüsi oskust (pädevused, kogemused) ning positiivse enesehinnangu loomise ja säilitamise oskust.	
Sihtrühm	Õpirändel osalenud III ja IV kooliastme õpilased ja täiskasvanud õppijad	
Osalejate arv	Kuni 16 inimest	
Aeg	90 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, liimiribaga märkmepaberid, pliiatsid, valge või pabertahvel.	
Kirjeldus	Ühises grupis mõtestatakse lahti õpirände olemus, seejärel mõtleb iga õppija individuaalselt oma õpirände kogemusele. Kõik õppijad jutustavad väikestes rühmades oma õpirände lugu, teised annavad kuulajatena tagasisidet.	
Juhend	Läbiviija vaade	Õppija vaade
	1. Sissejuhatuseks palu igal õpilasel õpirände kohta oma mõtteid jagada. Ühine arusaam mõistest aitab mõtestada õpirände olemust ning on heaks eel-häälestuseks. Võid toetada arutelu küsimustega – mis, kellele, kuidas, eesmärk? jm. <i>Vastustest võib luua tahvile mõistekaardi, kus joonistub välja, kui erineva tähenduse saab õpirändele anda.</i> 2. Tutvumisringis palu kõigil õppijatel kirjutada liimiribaga märkmepaberile oma õpirände kogemus: kas oled osalenud õpirändel, missugusel ja kus, miks otsustasid osaleda? Seejärel toimub ühine arutelu teemade üle, märkmepaberid jaotatakse ja kinnitatakse seinale teemade kaupa.	1. Õppija jagab ühises ringis oma arusaama ja mõtteid õpirände olemusest. 2. Õppija osaleb tutvumisringis, kirjutab oma õpirände kogemused liimiribaga märkmepaberile: kas ta on osalenud õpirändel, missugusel ja kus, miks ta otsustas osaleda? Õppija osaleb ühisel arutelul. 3. Õppijad jagunevad väiksemateks, umbes kolmeliikmelisteks rühmadeks ning saavad rühma peale ühe kaardipaki. 4. Rühmal liikmed jutustavad kordamööda oma õpirände loo. Teiste ülesanne on kuulata ning panna tähele, millised olid õpikogemused, mida jutustaja läbi erinevate tegevuste või kogemuste arendas.

	3. Jaga grupp väiksemateks, umbes kolmeliikmelisteks rühmadeks. Iga rühm saab ühe õpirände kompetentsikaartide paki. 4.–7. Selgita rühmatöö käiku. Esimene rühmaliige jagab oma õpirände lugu, teised kuulavad ning panevad tähele, millised olid jutustaja õpikogemused, mida ta endas läbi erinevate kogemuste või tegevuste arendas, ja sorteerivad kompetentsikaartide hulgast need pädevused välja. Loo lõppedes reflekteerivad kuulajad jutustajale, mida nad kuulsid, ning annavad talle „kingitusena“ kompetentsikaardid, mis nad välja sorteerisid.	5. Kuulajad sorteerivad õpirände kompetentsikaartide seast välja need pädevused, mida jutustatavas loos kuulevad. 6. Kuulajad reflekteerivad loo lõppedes jutustajale, mida nad kuulsid, ning annavad talle „kingitusena“ kompetentsikaardid, mis nad välja sorteerisid, selgitades oma märkamisi. 7. Oma loo jutustavad sama süsteemi kasutades kõik rühmaliikmed.
NIPINURK Sinu kasutada on piiratud ressurss – AEG. Võta kaardipakk ja otsustage õppija(tega), missuguse valdkonna pädevused on neile täna kõige olulisemad. Õppija(d) valivad endale kaardi(d), kas olukorrast lähtuvalt või loosi tahtel. Seejärel palu õppija(te)l rääkida lugu, mis aitaks mõista, missuguses olukorras nimetatud pädevust vaja läheb. Lood aitavad aru saada, mida õppija(d) ühe või teise pädevuse all mõtlevad. Juhendaja saab suunata märkama erinevaid detaile ja mõtestama soovitud ameti erinevaid aspekte – missugused on ülesanded, olukorrad ja kuidas me neid tajume.		
Allikad, lisamaterjalid	Abiks võib võtta mõttekaardid „Elukestva õppe võtmepädevused“, mille abil saab meelde tuletada kaheksa võtmepädevust. Võtmepädevused: https://euroopanoored.eu/wp-content/uploads/2019/12/Short-information-on-changes-in-Key-Competences-Estonian.pdf	
Koostaja	Tuuli Mekk	

Kompetentsid grupis

Eesmärk	Õppija mõistab õpirände jooksul omandatud ja arendatud kompetentse ning nende väärtust tulevases elus.	
Õpitulemus	Õppija tuvastab oma õpirände jooksul omandatud või arendatud kompetentsid.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – õppija arendab eneseanalüüsi oskust (pädevused, kogemused).	
Sihtrühm	Õpirändel osalevad õppijad või äsja õpirände lõpetanud õppijad, kes on omavahel tuttavad või teinud koostööd	
Osalejate arv	Kuni 30 inimest	
Aeg	45–90 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, A4 paberid, kirjutusvahendid.	
Kirjeldus	Õppijad tutvuvad õpirände kompetentsikaartidega ja sorteerivad välja pädevused, mida nad õpirände ajal omandasid või arendasid. Tunni käigus kirjutavad nad kaasõppijatele, millised pädevusi nood arendasid. Seejärel võrreldakse enda valitud ja teiste kirjutatud pädevusi ning arutatakse neid paarilisega, kasutades Johari akna meetodit. Kokkuvõttes osas nimetatakse ühises grupis kompetentse.	
Juhend	Läbiviija vaade	Õppija vaade
	1. Tutvusta õppijatele õpirände kompetentsikaarte. 2. Lase õppijatel võtta üks A4 paber ning kirjutada sinna oma nimi. 3. Anna igale õppijale õpirände kaartide pakk ning palu sorteerida välja kõik pädevused, mida ta enda arvates õpirände ajal omandas või arendas. 4. Hoiata, et välja valitud kaarte ei tohi teistele näidata. Õppijad pildistagu või kirjutagu pädevused üles. 5. Palu rühmaliikmetel mööda klassi liikuda ning kirjutada nimelistele paberitele kompetentse, mida antud inimene nende arvates õpirände ajal omandas või arendas.	1. Õppijad tutvuvad õpirände kompetentsikaartidega. 2. Õppija kirjutab paberile nähtavalt oma nime. 3. Õppija tutvub õpirände kaartidega ja sorteerib välja kõik pädevused, mida ta õpirände ajal omandas või arendas. 4. Õppija teeb välja valitud kaartidest pildi või kirjutab need teisele paberile üles. 5. Õppija liigub mööda ruumi ja kirjutab kaaslaste paberitele kompetentse, mida need tema arvates õpirände ajal omandasid või arendasid. 6. Õppija läheb tagasi oma paberi juurde ning võrdleb enda valitud ja rühmakaaslaste kirjutatud kompetentse.

	6. Piisava aja möödudes suuna osalejad tagasi oma paberi juurde, et nad saaksid kirjutatut nende enda valitud kompetentsidega võrrelda. 7. Selgita Johari akna põhimõtet. 8. Jaga õppijad paaridesse, et arutleda: millised kompetentsid valisid nii nemad ise kui ka rühmakaaslased (avatud ala), millised valisid vaid nemad ise (peidetud ala) ning millised valisid vaid rühmakaaslased (pime ala). 9. Lõpetuseks palu kõigil osalejatel ühtses grupis nimetada kolm kompetentsi, mis olid avatud alas ehk kattusid.	7. Õppija teadvustab Johari akna põhimõtet. 8. Arutelu paarilisega: millised kompetentsid valis nii tema ise kui ka rühmakaaslased (avatud ala), millised valisid vaid tema ise (peidetud ala) ning millised valisid vaid rühmakaaslased (pime ala). 9. Õppija nimetab ühtses grupis kolm kompetentsi, mis olid tal avatud alas ehk kattusid.
NIPINURK Alternatiiv lõpuülesandele või lisaülesanne: jagada õppijad paaridesse ning lasta neil koostada endale või paarilisele digitaalne sertifikaat (veebipõhistes tasuta kujunduskeskkondades, nt Canva või Crello), kus on kirjas nii õppija enda arvates arendatud kompetentsid kui ka rühmakaaslaste arvates arendatud kompetentsid.		
Allikad, lisamaterjalid	Kui õpirände kaarte kõikidele ei jagu, võib kompetentsid ka projektori abil seinale kuvada. Johari aken: https://www.researchgate.net/figure/The-Johari-Window-Luft-and-Ingham-1955-The-Open-domain-represents-those-aspects-of_fig1_29810621	
Koostajad	Anni Tetsmann, Hele Maasi	

Individuaalsed sessioonid

Kohtumine õpirändele minejaga

Eesmärk	Anda ülevaade kompetentsidest ja nende arendamisvõimalusest välismaal õppimise kaudu.	
Õpitulemus	Suureneb õppija/kliendi teadlikkus enda tugevustest ja arendamist vajavatest omadustest.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – klient arendab eneseanalüüsi oskust (pädevused) ning enda motiveerimise oskust. <i>Võimaluste analüüs</i> – klient oskab otsida ja leida infot, arendab läbi infootsingu digipädevust, oskab analüüsida oma võimalusi ning arendab kriitilise mõtlemise oskust. <i>Ettevõtlikkus</i> – klient arendab sihipärase ja efektiivse tegutsemise oskust.	
Sihtrühm	Õpilane, tudeng, täiskasvanu	
Osalejate arv	1 inimene	
Aeg	45 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, kirjutusvahend, arvuti karjääriinfo otsimiseks.	
Kirjeldus	Individuaalse kohtumise alguses selgitatakse välja nõustatava pöördumise põhjused ja eesmärk. Tutvustatakse õpirände kaarte ning kasutatavat meetodit. Lastakse kliendil sorteerida kaardid (tugevused, arenguvajadused) ning arutatakse need valikud läbi, sh kuidas saaks valitud oskuseid arendada. Kohtumise lõpus lepitakse kokku nõustamisjärgsed tegevused.	
Juhend	Läbiviija vaade	Kliendi vaade
	1. Loo kohtumise alguses usalduslik suhe ja tee vajalikud kokkulepped: nõustamissituatsiooni alguse tavapärase lepped (konfidentsiaalsus, kohtumise kestus, sina/teie kasutamine jms). 2. Kuula ära kliendi pöördumise põhjused, millele järgneb kohtumise eesmärgi väljaselgitamine ja sõnastamine. Palu kliendil endal eesmärk sõnastada. Tutvusta lühidalt järgnevat meetodit ja selgita kliendile, miks on just see meetod kasulik.	1. Klient mõistab kohtumisel toimuma hakkavat ja osaleb kokkulepete tegemisel. 2. Klient selgitab pöördumise põhjuseid ja sõnastab nõustaja abiga kohtumise eesmärgi. 3. Klient mõistab, mida tähendab kompetents. 4. Klient tutvub kompetentsikaartidega. 5. Klient valib kaardipakist teema, mis teda kõige enam kõnetab.

3. Selgita lühidalt ja lihtsalt, mis kompetents üldse on. 4. Võta kompetentsikaardid pakist välja ja aseta tutvumiseks teemade kaupa kliendi ette. 5. Palu kliendil valida kaardid teda kõige enam kõnetava teemaga.
Kui valiku tegemisel tekib raskusi, võid ise alustuseks mõnda teemat soovitada, nt: „Kas sobib, kui alustame digioskuste teemast?“
Klient võib siiski teha muu valiku. Jätkake kliendi valitud teemaga. 6. Palu kliendil kaardid kolme ossa sorteerida: (1) need, mida klient hästi valdab; (2) need, mis vajavad veel veidi harjutamist; (3) need, mis tal üldse puuduvad.
Alternatiivina võid paluda kliendil valitud teema hulgast kaarte järjest tõmmata ja kommenteerida, millised mõtted tal selle kompetentsiga seoses tekivad.
Aruta kliendiga ka seda, kas tal on plaanis lähitulevikus mõnda oskust arendada ja millised võimalused tal selleks oleksid. Vajadusel saad appi võtta arvuti, et üheskoos õppimisvõimaluste infot otsida. 7. Küsi kliendilt, kas ta soovib teha märkmeid: olemasolevad ja arendamist/harjutamist vajavad oskused. Võid märkmete tegemisega ise alustada ja seejärel pakkuda kliendile võimalust jätkata. 8. Aruta kliendiga, millist oskust tal sellest teemavaldkonnast õpirände raames kõige enam vaja võiks minna.	6. Klient sorteerib kaardid kolme ossa: (1) need, mida ta hästi valdab; (2) need, mis vajavad veel veidi harjutamist; (3) need, mis tal üldse puuduvad. Klient arutab nõustajaga läbi, miks ta kaardid just nii sorteeris, ning selgitab, kas plaanib lähitulevikus mõnda kompetentsi arendada ja kui, siis kuidas. Klient otsib koostöös nõustajaga infot õppimisvõimaluste või täiendkoolituste kohta, mis aitaksid valitud kompetentse arendada. 7. Klient teeb soovi korral märkmeid. 8. Klient arutleb nõustajaga, milliseid oskusi valitud teemavaldkonnast tema arvates õpirändel kõige enam vaja võik minna. 9. Klient arutab nõustajaga läbi kõik kaardipakis olevad teemavaldkonnad. 10. Klient täidab märkmelehe, saades vajadusel nõustajalt abi ja toetust. 11. Klient nimetab, milliseid kompetentse ta soovib õpirände käigus arendada ning arutab need märkmelehe abil nõustajaga läbi. 12. Klient saab nõustajalt vajadusel koduse ülesande. Ta mõistab, mis selleks tegema peab ning paneb koduse ülesande kirja. Klient koostab nõustajaga plaani, kuidas valitud oskust arendada ning kordumatel kohtumistel annab tagasisidet, kuidas kodutöö tegemine ehk oskuse arendamine õnnestub. 13. Klient annab kohtumise kohta tagasisidet ja kirjeldab nõustaja antud meetodit kasutades oma peamisi tähelepanekuid.

9. Suundu järgmise teemavaldkonna juurde, kuni kõik kuus valdkonda on läbi arutatud. Mõne teema peale kulub rohkem, teise peale vähem aega. Võib juhtuda, et mõned teemad jäävad korduvkohtumiseks.
10. Kui kõik teemad on läbi arutatud, juhenda klienti märkmelehe täitmisel. Küsi, kas ta soovib mõne teema veel üle vaadata või kas jäi midagi selgusetuks.
11. Aruta kliendiga, milliseid kompetentse ta soovib õpirände käigus arendada. Selleks saab klient märkmelehel arendamist vajavad pädevused üle vaadata ning enda jaoks täpsemalt läbi mõtestada ja sõnastada just need oskused, mis õpirände käigus arenda võiksid. Nt kui selgub, et edendamist vajab avatuse arendamine, aruta kliendiga, milliste võimaluste peale ta on selles osas mõelnud ja palu tal tulevaste õpingute valguses enda arengupotentsiaali kirjeldada. Võid paluda ka kliendil asetada oskuste arendamiseks valitud kaardid lauale selles järjekorras, kui oluliseks ta peab antud oskuse arendamist lähitulevikus (prioriseerimise meetod). Kaugema tuleviku kaardid jäävad kliendist kaugemale. Selline meetod aitab kliendil aktiivsust üles näidata ja üldvaate nägemine võib anda uusi ideid oskuste arendamiseks.

	12. Mõne oskuse arendamine võib olla küllalt keeruline ja selle detailsemaks läbiarutamiseks võid kutsuda kliendi teisele kohtumisele. Nii saab klient asja üle järele mõelda. Siinkohal on hea kokku leppida nõustamisjärgsed tegevused ja anda jõukohane kodune ülesanne. Nt valige üks oskus ja koostage kliendiga plaan, kuidas seda oskust arendada saab. Järgmisel kohtumisel arutage, kuidas valitud oskus on arenenud ning kas plaan töötas. Protsessi võib korrata mitmeid kordi. Plaani koostamine: palu kliendil kirjeldada, kuidas näeb välja olukord, kus vastav oskus omandatakse soovitud tasemel. Lase kliendil sõnastada mõõdetav ja realistlik eesmärk. Arutage, millised võivad olla võimalikud takistused ning kuidas neid saaks ületada. 13. Kohtumise lõpus küsi kliendilt tagasisidet: millised mõtted ja tunded tal on tekkinud ning mis on peamised tähelepanekud, mis ta nõustamiselt endaga kaasa võtab. Võid kasutada skaalaküsimuste meetodit: kas visualiseerituna ruumis, kätega näidates, joonistades vm looval moel.	
Allikad, lisamaterjalid	Õpirände kompetentsikaartide märkmeleht (vt allpool). Koostaja: Lana Randaru Haridusinfo leidmiseks: www.haridusportaal.edu.ee Õpirände võimalused: www.harno.ee/erasmus-opiranne Õpiränne: www.euroopanooored.eu	
Koostajad	Ksenia George, Lana Randalu	

Minu kompetentside märkmeleht

Õpirände kompetentsikaardid aitavad sul välismaal õppimist ette valmistada. Nende abil saad uurida, millised **kompetentsid** ehk **teadmised ja oskused** on sul juba olemas ning milliseid pead vajalikuks arendada. See märkmeleht aitab kaartide abil saadud mõtted kirja panna. Tee iga teemavaldkonna kohta oma valikud, märkides „+“, kui oskad seda hästi, ja „?“, kui kahtled või arvad, et pigem oleks seda oskust vaja arendada. Lisaks saad iga teemavaldkonna alla kirjutada oma arengusoovi.

Märkmelehte saad täita koos juhendajaga või iseseisvalt. Aega kulub selleks umbes 20 minutit.

Keskkond ja jätkusuutlikkus	+	?
Analüütiline		
Globaalselt mõtlej		
Kliimateadlik		
Kultuuriline teadlikkus		
Allikakriitiline		
Ühiskonnateadlik		
Paljulugenud		
Solidaarne		
Tolerantne		
Idealistlik		
Soovin arendada:		

Eneseteadvus ja isiklik areng	+	?
Vastutustundlik		
Paindlik		
Fookustav		
Visa		
Stressiga toimetulev		
Uudishimulik		
Mõtisklev		
Enesekindel		
Eneseteadlik		
Iseseisev		
Soovin arendada:		

Suhtlemine ja aktiivne osalemine	+	?
Empaatiline		
Entusiastlik		
Tegus		
Tagasisidestav		
Abivalmis		
Kaasav		
Inspireeriv		
Hea suhtleja		
Osavõtlik		
Pedagoogiline		
Dialoogi astuja		
Selgesõnaline		
Tähelepanelik		
Avatud olekuga		
Soovin arendada:		

Koostöö ja organisatsioon	+	?
Eelarve koostamine		
Lahendustele orienteeritud		
Prioriseerimisoskus		
Täpne		
Majanduslikult mõtlej		
Erinevustest lugupidamine		
Struktureeritud		
Kaasav		
Vastutulelik		
Kannatlik		
Tagasihoidlik		
Soovin arendada:		

Amet pildis ja sõnas

Teema	Individuaalne kohtumine õpirändele minejaga (eesmärkide seadmine, motivatsiooni märkamine) või õpirändelt tulijaga. Meetodit saab kasutada ka grupis, kui osalejad jagavad oma individuaalseid mõtteid väiksemates rühmades. Võimalus on kaaluda, kas rühmade mõtted tuuakse ühisesse ringi.	
Eesmärk	Toetada õpirände projekti kandideerijaid ja õpirändel osalenuid valitud ametile oluliste kompetentside märkamisel, et luua seos soovitud ameti või tuleviku tööga.	
Õpitulemus	Klient/õppija mõtestab soovitud ametiga seoses olulisi kompetentse ja seostab neid õpirändes osalemisega, et neid selle kaudu arendada. Ameti analüüsi abil sõnastab ta olulised kompetentsid ja teeb esmase valiku. Ametile esitatud oluliste oskuste analüüs ja seeläbi enda motivatsiooni leidmine.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – klient arendab eneseanalüüsi oskust (pädevused, kogemused) ning märkab seost soovitud ametiga. <i>Võimaluste analüüs</i> – klient arendab kriitilise mõtlemise oskust ning seostab oma kompetentse, haridust ja tööturгу. <i>Planeerimise oskus</i> – klient mõistab elukestva õppe olulisust ning seost muutustega töömaailmas ja ühiskonnas. Tööks vajalike oskuste omandamise planeerimine, mis sisaldab eesmärkide seadmist, otsustamist ja valikute tegemist, sealjuures haridustee planeerimist.	
Sihtrühm	Õpirändele kandideerija ja õpirändelt tulev õppija	
Osalejate arv	1 inimene (või kuni 16-liikmeline grupp)	
Aeg	20–30 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, paber, kirjutusvahend, eriala/ameti nimetus koos pildiga.	
Kirjeldus	Sissejuhatuses lepitakse kokku kohtumise eesmärgid ja reeglid. Seejärel tutvustatakse kaardipakki erinevate teemavaldkondade kaupa. Käepärast on ka pilt vastava ameti esindajast ja tema töökeskkonnast. Kliendil tuleb valida 3–5 olulist kompetentsikaarti, mis seostuvad tema arvates kõige otsesemalt valitud eriala või ametiga. Järgneb kaartide sorteerimine ja valikute tegemine. Oluline on paluda kliendil leida kõige rohkem viis olulist kompetentsi. Kõik kaardid võib lauale panna, kuid teha tuleb valik. Seejärel nimetab klient oskuse ja kirjeldab selle seost ametiga: miks ta arvab, et valitud kompetents on antud töö juures oluline ja kas temal on see olemas. Nõustamise lõpus annab nõustaja kuuldu kohta tagasisidet. Lisaks võib anda kodutöö: leia eriala või ameti kohta veel infot ja tee endast lähtuvalt plakat – mis oskused on sul olemas ja mida pead veel arendama.	
Juhend	Läbiviija vaade	Kliendi vaade
	1. Loo kohtumise alguses usalduslik suhe ja tee vajalikud kokkulepped: nõustamissituatsiooni alguse tavapärased lepped (konfidentsiaalsus, kohtumise kestus, sina/teie kasutamine jms).	1. Klient mõistab kohtumisel toimuma hakkavat ja osaleb kokkulepete tegemisel. 2. Klient mõistab eesseisvat protsessi.

	Kirjelda eesseisvat protsessi, kasutatavaid meetodeid, kaarte ja ameti pilti koos lisainfoga. Jaga kliendile lühidalt infot õpirände olulisuse kohta ja anna mõista, et kaartidega töö ei ole kohustus, vaid võimalus ennast paremini tundma õppida. Paremini enese tundmine aitab rakendada oma tugevusi oluliste eesmärkide saavutamisel. Lisaks aitab eneseanalüüs märgata arendamist vajavaid oskusi. Leia võimalus viia klient teemasse sisse. Selleks sobivad õppija enda varasem praktika- või töökogemus, teadmised valitud erialast ning selle tulevikuvõimalustest. Võid paluda kliendil tutvuda ka ette valmistatud ja välja printitud eriala infoga. Lase kliendil valida kompetentsikaartide hulgast tema erialale või ametile olulisi kompetentse. Suuna küsimustega klienti oma kogemusest rääkima ning ametile olulisi tegureid märkama. (Miks on see oskus nimetatud ameti juures oluline? Missugused on selle töö keskkond, ülesanded? Jms.) Selle ülesande ajal saab klient kompetentsidega tutvuda ja teha vastavalt olulisusele kitsama valiku. Lisaks saab ta läbi mõelda, kuidas õpiränne aitab tal areneda. Toeta vajadusel klienti, selgita mõisteid või küsi täpsustavaid küsimusi.
<i>Lisavõimalus: kui aega on rohkem, võib järgneda valitud kompetentside analüüs ning arutelu, miks on need olulised ning kuidas neid tulevikus kasutada. Võid esitada lisaküsimusi, nt milline kompetentsidest vajab veel arendamist.</i> Lõpetuseks tehke protsessist kokkuvõtte ning leppige vajadusel edasises kokku (nt järgmine kohtumine).	Klient mõistab nõustaja jagatud infot, tajub vabatahtlikkust ning võimalust enda eesmärke saavutada. Klient kasutab enda mõistmiseks nõustaja antud meetodit. Klient mõtleb enda erinevate kogemuste peale või loeb läbi ette antud lühiinfo eriala või ameti kohta. Klient valib välja 3–5 oma eriala või ametiga seotud kõige olulisemat oskust, kompetentsikaarti. Klient nimetab oskusi ja kirjeldab nende seost ametiga. Töökeskkonna ja -ülesannete kirjelduste kaudu saab avada arusaamist, mil määral on nimetatud oskus oluline. Klient tutvub kompetentsidega ning mõtleb läbi, kuidas ta õpirände ajal areneb või kuidas aitaks õpiränne olulisi oskusi arendada. Lisaks saab kokkuvõtet tehes nõustajaga arutada, miks on just need pädevused olulised ning kuidas neid tulevikus vaja läheb. Klient osaleb protsessi kokkuvõtte tegemisel ning sõlmib vajadusel edasised kokkulepped.
Allikad, lisamaterjalid	Jagada olulise info leidmiseks viiteid:
https://haridusportaal.edu.ee/ametialad
https://startit.ee/
https://inseneeriapuu.ee/jt .	
Koostaja	Tuuli Mekk	

Pikaajaliselt õpirändelt tulija või õpirändel viibijaga

Teema	Individuaalne kohtumine pikaajaliselt õpirändelt tulija või õpirändel viibijaga (Eestis viibiv välismaalane).	
Eesmärk	Toetada õpirändel osalenu kompetentside mõtestamist.	
Õpitulemus	Klient/õppija mõtestab pikaajalisel õpirändel saadud kogemust, oskab välja tuua seal omandatud ja arendatud kompetentse.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – klient arendab eneseanalüüsi oskust (pädevused, kogemused) ning positiivse enesehinnangu loomise ja säilitamise oskust. <i>Võimaluste analüüs</i> – klient arendab kriitilise mõtlemise oskust ning seostab oma kompetentse, haridust ja tööturgu.	
Sihtrühm	Pikaajaliselt õpirändelt naasnu või õpirändel viibija (Eestis viibiv välismaalane)	
Osalejate arv	1 inimene	
Aeg	60–90 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, paber, kirjutusvahend, sildid: Kool, Kodu, Vaba aeg/Sõbrad.	
Kirjeldus	Sissejuhatuses lepitakse kokku kohtumise eesmärgid ja reeglid, misjärel viiakse klient/õppija küsimuste või mõne meetodi abil teemasse sisse. Järgneb õpirände kaartide sorteerimine vastavalt ette antud kompetentsidele ning kogemuse analüüs. Nõustamise lõpus tehakse kokkuvõte.	
Juhend	Läbiviija vaade 1. Loo kohtumise alguses usalduslik suhe ja tee vajalikud kokkulepped: nõustamissituatsiooni alguse tavapärased lepped (konfidentsiaalsus, kohtumise kestus, sina/teie kasutamine jms). 2. Kirjelda eesseisvat protsessi ja kasutatavaid meetodeid. 3. Leia võimalus klient teemasse sisse viia. Selleks sobivad hästi õpirännet meenutavad küsimused: kus riigis ja mis eesmärgil käisid, kui kiiresti kohanesid, millised kogemuse sulle esmalt meelde tulevad, millised oskused sind õpirände ajal toetasid, millistest oskustest sulle täna kõige rohkem kasu on? Alternatiivina kasuta metafoori: lase kliendil värvi järgi valida üks õpirände kaart, mis kirjeldab tema saadud kogemuste mõju. Palu tal kirjeldada oma õpirännet ja miks ta just selle värvi valis.	Kliendi vaade 1. Klient mõistab kohtumisel toimuma hakkavat ja osaleb kokkulepete tegemisel. 2. Klient mõistab eesseisvat protsessi. 3. Klient vastab nõustaja küsimustele ja meenutab õpirändel saadud kogemust. Ta kasutab enda avamiseks nõustaja antud meetodit. 4. Klient loeb läbi lauale paigutatud sildid ja mõistab nendel olevaid kategooriaid. 5. Klient jaotab kompetentsikaardid siltidel olevate kategooriate alla nii, nagu ta enda arvates õpirändel viibides neid kompetentse arendas.

	4. Aseta lauale kolmnurgas kolm silti – Kool, Kodu, Vaba aeg/ Sõbrad. 5. Palu kliendil jaotada kompetentsikaardid nii, nagu ta õpirändel viibides neid kompetentse arendas: → arendas konkreetses keskkonnas, asetab kaardi sildi alla; → arendas kahes keskkonnas, asetab kaardi kahe sildi vahele; → arendas kõigis kolmes keskkonnas, asetab kaardi kolmnurga keskele; → ei arendanudki, asetab sildi kõrvale. 6. Ülesande ajal saab klient kompetentsidega tutvuda ning läbi mõelda, kuidas ta õpirände ajal arenes. Toeta vajadusel klienti, selgita mõisteid või küsi täpsustavaid küsimusi. 7. Seejärel palu kliendil kolmnurka asetatud kaartide hulgast valida 10 tema arvates kõige olulisemat kompetentsi. 8. Järgneb nende kompetentside analüüs ning arutelu, miks just need on olulised ning kuidas neid tulevikus kasutada saab. Võid esitada lisaküsimusi, nt milline nendest kompetentsidest kõige rohkem arenes või mida oleks vaja veel arendada. 9. Lubage kliendil soovi korral need kompetentsid üles kirjutada või pildistada. 10. Lõpetuseks tehke protsessist kokkuvõtte ning leppige vajadusel edasises kokku (nt järgmine kohtumine).	6. Klient tutvub kompetentsidega ning mõtleb läbi, kuidas ta õpirände ajal arenes. 7. Klient valib kolmnurka asetatud kaartide seast 10 tema arvates kõige olulisemat kompetentsi. 8. Klient arutab nõustajaga, miks just need pädevused on olulised ning kuidas neid kompetentse tulevikus vaja võib minna. 9. Klient kirjutab või pildistab soovi korral valitud kompetentsid üles. 10. Klient osaleb protsessi kokkuvõtte tegemisel ning sõlmib vajadusel edasised kokkulepped.
Koostajad	Angela Rebas, Kristel Lään-Saarik, Teele Traumann	

Jutusta oma lugu

Teema	Individuaalne kohtumine õpirändelt tulija või õpirändele minejaga.	
Eesmärk	Toetada õpirändel osalenut ja/või õpirände projekti kandideerijat oma kompetentside märkamisel.	
Õpitulemus	Klient/õppija mõtestab õpirändel saadud kogemust, oskab välja tuua õpirändel saadud ja arendatud kompetentse. Varasemalt saadud kogemuste mõtestamine õpirändele kandideerimisel.	
KOM mudel	<i>Eneseteadlikkuse arendamine</i> – klient arendab eneseanalüüsi oskust (pädevused, kogemused) ning positiivse enesehinnangu loomise ja säilitamise oskust. <i>Võimaluste analüüs</i> – klient arendab kriitilise mõtlemise oskust ning seostab oma kompetentse, haridust ja tööturгу.	
Sihtrühm	Õpirändel osalenu ja õpirändele kandideerija	
Osalejate arv	1 inimene	
Aeg	20–30 minutit	
Vajalikud vahendid	Õpirände kompetentsikaardid, paber, kirjutusvahend. <i>Õpirände pakkumine, kuhu soovib õppija minna.</i>	
Kirjeldus	Sissejuhatuses lepitakse kokku kohtumise eesmärgid ja reeglid. Seejärel tutvustatakse kaardipakki erinevate teemavaldkondade kaupa. Kliendil tuleb valida kolm kompetentsi kaarti. Kompetentsikaartide valimise kriteeriumiks võib olla klienti kõnetav nimetus või esialgse valiku kitsendamiseks värvi (teemavaldkond), misjärel leiab ta kolm olulist kompetentsi. Järgneb lugude rääkimine, kus kliendi ülesanne on avada kompetentsi läbi konkreetse olukorra – miks ta arvab, et valitud kompetents on tal olemas. Nõustamise lõpus annab nõustaja kuuldu kohta tagasisidet ning ulatab kliendile liimiribaga märkmepaberile kirjutatud oskused, mida õppija ise ei nimetanud, kuid mis tulid loo kaudu esile.	
Juhend	Läbiviija vaade 1. Loo kohtumise alguses usalduslik suhe ja tee vajalikud kokkulepped: nõustamissituatsiooni alguse tavapärased lepped (konfidentsiaalsus, kohtumise kestus, sina/teie kasutamine jms). 2. Kirjelda eesisevat protsessi ja kasutatavaid meetodeid. 3. Jaga kliendile lühidalt infot õpirände olulisuse kohta ja anna mõista, et kaartidega töö ei ole kohustus, vaid võimalus ennast paremini tundma õppida. Parema enese tundmine aitab rakendada oma tugevusi oluliste eesmärkide saavutamisel. Lisaks aitab eneseanalüüs märgata arendamist vajavaid oskusi.	Kliendi vaade 1. Klient mõistab kohtumisel toimuma hakkavat ja osaleb kokkulepete tegemisel. 2. Klient mõistab eesisevat protsessi ja meetodeid. 3. Klient mõistab nõustaja jagatud infot, tajub vabatahtlikust ning võimalust enda eesmärkide saavutamiseks. Ta kasutab enda mõistmiseks nõustaja antud meetodit.

	4. Leia võimalus viia klient teemasse sisse. Selleks sobib õppija varasem õpirände kogemus, samuti võid paluda kliendil tutvuda kooli poolt pakutavate võimalustega (lühike õpirände tutvustus, teema, kandideerimisinfo). 5. Palu kliendil valida välja kolm talle olulist kompetentsikaarti ja jutustada, mis olukorras need oskused avaldusid, millised kompetentsid aitasid tal paremini toime tulla ja kus tundis ta ennast ebakindlalt. Selle ülesande ajal saab klient kompetentsidega tutvuda, et teha olulisuse järgi juba kitsam valik. Lisaks saab klient läbi mõelda, kuidas ta õpirände ajal arenes. Toeta vajadusel klienti, selgita mõisteid või küsi täpsustavaid küsimusi. Lisavõimalus: kui aega on rohkem, võib järgneda valitud kompetentside analüüs ning arutelu, miks on need olulised ning kuidas neid tulevikus kasutada. Võid esitada lisaküsimusi, nt milline kompetentsidest vajab veel arendamist. 6. Lõpetuseks tehke protsessist kokkuvõtte ning leppige vajadusel edasises kokku (nt järgmine kohtumine).	4. Klient mõtleb enda varasema kogemuse peale või loeb läbi pakutud lühiinfo projekti kohta. 5. Klient leiab kolm sobivat kompetentsikaarti ja räägib oma kogemustest. Nõustaja võib vajadusel küsida suunavaid küsimusi, et klient mõtleks laiemalt ja märkaks olulisi nüansse. Klient tutvub kompetentsidega ning mõtleb läbi, kuidas ta õpirände ajal arenes. Lisaks saab kokkuvõtet tehes nõustajaga arutada, miks just need kompetentsid on olulised ning kus neid tulevikus vaja võiks minna. 6. Klient osaleb protsessi kokkuvõtte tegemisel ning sõlmib vajadusel edasised kokkulepped.
Koostaja	Tuuli Mekk	

Tänu sõnad

Kui te neid ridu loete, siis järelikut olete õpirände kompetentsikaartide kasutaja. Aitäh väärtusliku töö tegemise eest õpirände ja karjääri kujundamise pädevuste arendamisel Eestis!

Oleme koostöös erinevate praktikutega kohandanud õpirände kompetentsikaarte Eestis kasutamiseks, täiendanud sõnavara, katsetanud, kuidas antud kaardid erinevate sihtrühmade peal toimivad ning uurinud, millistes erinevates situatsioonides, valdkondades ja lähenemisviise kasutades saab antud kaarte kasutada. Viimase aasta jooksul on kompetentsikaartidega töötanud ja neile meetodeid välja töötanud kaksteist praktikut.

Täname teid südamest, sest teie panus on hindamatu!

Te olite pühendunud, töökad ja uuenduslikud.

Aitäh, Sulle,

Angela Rebas, Kiili kooli karjäärikoordinaator,

Anni Tetsmann, Euroopa Solidaarsuskorpuse koordinaator,

Darja Sudelainen-Fedosov, Eesti Töötukassa karjääriinfo spetsialist,

Heidi Antons, Paide gümnaasiumi õppenõustaja,

Hele Maasi, YFU Eesti arendustegevuste projektijuht,

Kadri Haavandi, Paikuse kooli õpetaja, karjäärikoordinaator ja Karjäärinõustajate Ühingu juhatuse liige,

Kristel Lään-Saarik, Tartu Ülikooli nõustamiskeskuse juhataja,

Ksenia George, Tartu Rakendusliku Kolledži õpianalüütika-individaalse õppe koordinaator,

Lana Randaru, Eesti Töötukassa karjääriteenuste peaspetsialist,

Merit Luik, Tartu Tamme gümnaasiumi karjäärikoordinaator ja Next Move karjääritreener,

Teele Traumann, Eesti Töötukassa karjääriinfo peaspetsialist,

Tuuli Mekk, Eesti Töötukassa karjääriinfo spetsialist ja Karjäärinõustajate Ühingu juhatuse liige.

EUROGUIDANCE EESTI

Üleeuroopalise võrgustiku liikmena on meie huviks karjääriteenuste kogukonna kompetentsuse arendamine ja rahvusvaheliseks muutmine.

Millele me keskendume ja miks see oluline on?

- **Professionaalsus.** Peame oluliseks karjääriteenuste kogukonna kompetentsuse arendamist. See on karjääriteenuste alustala poliitikas ja praktikas.
- **Arendus ja innovatsioon.** Toetame uuenduslikke praktikaid ja usaldusväärseid infoallikaid – need tõstavad õpirände ja karjääri kujundamise kvaliteeti.
- **Rahvusvaheline koostöö.** Uued ja väärtuslikud ideed saavad sündida, kui karjäärispetsialistidel ja poliitikakujundajatel on võimalus oma väliskolleeegidega kogemusi vahetada.

Pöördu meie poole!

- Kui Sul on huvi rahvusvahelise koostöö vastu karjääriteenuste valdkonnas.
- Otsid põnevaid praktikaid teistest riikidest.
- Soovid laiendada oma rahvusvaheliste partnerite ringi.

Euroguidance Eesti

Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuur
Haridus- ja Noorteamet
Tõnismägi 11, 10119 Tallinn

www.euroguidance.ee

